

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ім. М.І. ПИРОГОВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

проректор з наукової роботи, проф. О.Власенко

«_____» _____ 202__ р.

ДИТЯЧА ХІРУРГІЯ

(назва навчальної дисципліни)

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

з підготовки доктора філософії

на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти

галузі знань **22 Охорона здоров'я**

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності **222 Медицина, 228 Педіатрія**

(код і найменування спеціальності)

мова навчання **українська**

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова, відділ аспірантури, докторантури

Робоча програма з дитячої хірургії для аспірантів

8 жовтня 2020 року - 22 с.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

- д. мед. н. професор В.С. Коноплицький
- д. мед. н. професор В.В. Погорілий
- к. мед. н. ас. Солейко Д.С.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

- завідувач кафедри загальної хірургії, д.мед.н., проф. Химич С.Д.
- завідувач кафедри хірургії медичного факультету №2, д.мед.н., проф. Каніковський О.Є.

Обговорено на засіданні кафедри дитячої хірургії Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова та рекомендовано для затвердження на центральній методичній раді / науковій комісії 14.04.2022 р., протокол №10.

Схвалено на центральній методичній раді / науковій комісії та рекомендовано до затвердження вченою радою 24.05.2022р., протокол №7.

Затверджено вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова 26.05.2022р., протокол №8.

Учений секретар Вченої ради ВНМУ _____

доцент Алла Кондратюк

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “Дитяча хірургія” складена відповідно до Освітньо-наукової програми Вінницького національного медичного університету імені М.І.Пирогова:

- на третьому (освітньо-науковому рівні)
- галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
- спеціальності 222 «Медицина», 228 «Педіатрія».

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Освітньо-науковий рівень вищої освіти передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення (Закон України «Про вищу освіту», 2014).

Аспіранту винесені питання диференційної діагностики та найновітніші наукові дані щодо найбільш поширених захворювань, а саме, органів дихання, захворювань системи кровообігу, системи кровотворення, ендокринної патології, захворювань органів травлення, органів сечової системи, з наданням невідкладної допомоги при основних невідкладних станах в розрізі вищевказаних напрямків та диспансерний нагляд.

Статус навчальної дисципліни: нормативна, професійно-вибіркова.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є діагностика, лікування, профілактика, реабілітація найбільш розповсюджених хірургічних захворювань у дітей.

Міждисциплінарні зв'язки: відповідно до навчального плану, вивчення навчальної дисципліни «Дитяча хірургія» здійснюється, коли аспірантом набуті відповідні знання з основних базових дисциплін на II рівні вищої освіти, а також дисциплін: історія філософії, як методологічна основа етапного розвитку науки, англійська мова у науково-професійному спілкуванні, медична етика та деонтологія, культура мови лікаря – необхідність використовувати правильну професійну термінологію та висловлювати свою думку змістовно і коректно, публікаційна активність та наукометричні бази даних, як необхідність володіти навичками написання та оформлення наукових статей за визнаними принципами у відповідності до вимог наукометричних видань, біоетичні та медико-правові основи наукових досліджень, з якими інтегрується програма «Дитячої хірургії». У свою чергу, «Дитяча хірургія» формує засади поглибленого вивчення аспірантом наступних спеціалізованих дисциплін: абдомінальна, торакальна дитяча хірургія, дитяча ортопедія, травматологія, урологія, травматологія, андрологія, загальна практика-сімейна медицина, побічна дія ліків, клінічна фармакологія, клінічна біохімія та мікробіологія, клінічна морфологія; дисциплін теоретичного профілю: нормальна анатомія, патологічна анатомія, фізіологія, патологічна фізіологія, фармакологія, мікробіологія, гістологія.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни “Дитяча хірургія” є здобуття аспірантами знань, навичок та вмінь в сфері хірургічних захворювань у дітей, необхідних для виконання

оригінального наукового дослідження, отримання нових фактів та їх впровадження у практичну медицину та інші сфери життя.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Дитяча хірургія” є формування системи знань, професійних умінь, педагогічної майстерності, дослідницько-інноваційної діяльності та практичних навичок під час ведення пацієнтів дитячого віку із хірургічними захворюваннями.

Результати навчання

Програмні результати навчання (РН).

- РН1 Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації.
- РН2 Інтерпретувати та аналізувати інформацію з використанням новітніх інформаційних технологій.
- РН3 Виявляти не вирішені проблеми у предметній області, формулювати питання та визначати шляхи їх рішення.
- РН4 Формулювати наукові гіпотези, мету і завдання наукового дослідження.
- РН5 Розробляти дизайн та план наукового дослідження.
- РН6 Виконувати оригінальне наукове дослідження.
- РН7 Пояснювати принципи, специфічність та чутливість методів дослідження, інформативність обраних показників.
- РН8 Володіти, вдосконалювати та впроваджувати нові методи дослідження за обраним напрямом наукового проекту та освітньої діяльності.
- РН9 Аналізувати результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження.
- РН10 Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство.
- РН11 Презентувати результати наукових досліджень у формі презентації, постерних доповідей, публікацій.
- РН12 Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері.
- РН13 Організовувати освітній процес.
- РН14 Оцінювати ефективність освітнього процесу, рекомендувати шляхи його удосконалення.
- РН15 Організовувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди).
- РН16 Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами.
- РН17 Дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Очікуванні результати навчання з дисципліни.

Здобувач може:

- пояснити етіологію та патогенез хірургічних вроджених вад розвитку, хірургічних гнійно-запальних захворювань та їх ускладнень у дітей, ургентних та невідкладних хірургічних станів у дітей, онкологічних, ортопедичних захворювань у дітей, травматичних пошкоджень у дітей;
- визначити симптоматику хірургічних вроджених вад розвитку, хірургічних гнійно-запальних захворювань та їх ускладнень у дітей, ургентних та невідкладних хірургічних станів у дітей, онкологічних, ортопедичних захворювань у дітей, травматичних пошкоджень у дітей;
- за результатами додаткових методів обстеження визначити типові зміни для хірургічних вроджених вад розвитку, хірургічних гнійно-запальних захворювань

та їх ускладнень у дітей, ургентних та невідкладних хірургічних станів у дітей, онкологічних, ортопедичних захворювань у дітей, травматичних пошкоджень у дітей;

- визначити тактику консервативного та хірургічного лікування хірургічних вроджених вад розвитку, хірургічних гнійно-запальних захворювань та їх ускладнень у дітей, ургентних та невідкладних хірургічних станів у дітей, онкологічних, ортопедичних захворювань у дітей, травматичних пошкоджень у дітей;
- визначити необхідний комплекс реабілітаційних та профілактичних заходів у пацієнтів дитячого віку із вродженими вадами розвитку, хірургічними гнійно-запальними захворюваннями та їх ускладненнями у дітей, ургентними та невідкладними хірургічними станами у дітей, онкологічними, ортопедичними захворюваннями у дітей, травматичними пошкодженнями у дітей.

Дисципліна «Дитяча Хірургія» викладається протягом II-III років навчання в аспірантурі.

2. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна	Модулі	Загальна кількість годин	Кредити ЄКТС	Медична практика	Практичні заняття	Самостійна робота
Дитяча хірургія	3	240	8	60	90	90

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів та тем	Навчальна форма (Л - лекції, С.Р.-самостійна робота, Пр.Зн. - практичні заняття)		
	Л	С.Р.	Пр.Зн.
	-		
Модуль 1			
Змістовний модуль 1. Гнійно-запальні захворювання дитячого віку.	-	20	20
Змістовний модуль 2. Переломи та травми у дітей.	-	10	10
Всього	-	30	30
Модуль 2			
Змістовний модуль 1. Вади розвитку, що супроводжуються дихальною недостатністю.	-	5	5
Змістовний модуль 2. Вади розвитку, що супроводжуються кишковою непрохідністю.	-	7	7
Змістовний модуль 3. Вади розвитку сечостатевої системи.	-	7	7
Змістовний модуль 4. Вади розвитку опорно-рухового апарату.	-	5	5
Змістовний модуль 5. Доброякісні новоутворення кісток та суглобів.	-	3	3
Змістовний модуль 6. Доброякісні новоутворення м'яких тканин.	-	5	5
Змістовний модуль 7. Злоякісні новоутворення кісток та суглобів.	-	3	3
Змістовний модуль 8. Злоякісні новоутворення м'яких тканин.	-	5	5
Всього	-	40	40

Модуль 3			
Змістовий модуль 1. Політравма у дітей.	-	4	4
Змістовий модуль 2. Кровотечі ШКТ у дітей.	-	4	4
Змістовий модуль 3. Травматичний шок. Больовий шок.	-	4	4
Змістовий модуль 4. Синдром внутрішньогрудної напруги.	-	4	4
Змістовий модуль 5. Септичний шок.	-	4	4
Всього		20	20
Усього годин за дисципліну			

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ-1

№/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Фурункул. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
2.	Карбункул. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
3.	Панаріцій. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
4.	Пароніхій. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
5.	Лімфаденіт, абсцес, флегмона, бешиха. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
6.	Мастит. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
7.	Псевдо-фурункульоз. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
8.	Флегмона новонароджених. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
9.	Парапроктит. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
10.	Гострий гематогенний остеомієліт. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Реабілітація.	3

11.	Хронічний гематогенний остеомієліт. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Реабілітація.	2
12.	Артрити в дитячому віці. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
13.	Сепсис. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Реабілітація.	3
14.	Практичні навички та узагальнення матеріалу з гнійно-запальних захворювань дитячого віку.	2
15.	Переломи верхніх кінцівок. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, особливості іммобілізації. Покази до консервативного лікування. Покази до оперативного лікування. Обсяг лікування.	3
16.	Переломи нижніх кінцівок. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, особливості іммобілізації. Покази до консервативного лікування. Покази до оперативного лікування. Обсяг лікування.	3
17.	Переломи плоских кісток. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, особливості іммобілізації. Покази до консервативного лікування. Покази до оперативного лікування. Обсяг лікування.	2
19.	Підсумковий контроль. Засвоєння модуля 1. Практичні навички та узагальнення матеріалу з переломів та травм у дітей.	2
Разом		30

МОДУЛЬ-2

№/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Вроджена гіпоплазія легень. Вроджені кісти легень. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
2.	Бронхоектатична хвороба. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1
3.	Атрезія стравоходу. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування.	1

4.	Практичні навички та узагальнення матеріалу з вроджених вад розвитку, що супроводжуються дихальною недостатністю.	2
5.	Гастрошизис. Пуповинна грижа. Синдром Прюне-Беллі. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, лікування. Диспансерний нагляд. Покази до надання соціальної допомоги.	1
6.	Синдром Леда. Синдром мальотації кишечника. Вроджений гіпертрофічний пілоростеноз. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Диспансерний нагляд. Покази до надання соціальної допомоги.	1
7.	Грижі передньої черевної стінки у дітей. Крипторхізм. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Диспансерний нагляд. Покази до надання соціальної допомоги.	1
8.	Хвороба Гіршпрунга. Доліхосигма. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Диспансерний нагляд. Покази до надання соціальної допомоги.	1
9.	Атрезія ануса та прямої кишки. Інші аноректальні вади. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Диспансерний нагляд. Покази до надання соціальної допомоги.	1
10.	Практичні навички та узагальнення матеріалу з вроджених вад розвитку, що супроводжуються кишковою непрохідністю.	2
11.	Аплазія, агенезія нирки. Підковоподібна нирка. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
12.	Полікістозна хвороба нирок. Мультикістозна хвороба нирок. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
13.	Вроджений гідронефроз. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
14.	Подвоєння нирки. Міхурово-сечівниковий рефлюкс. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1

15.	Екстрофія сечового міхура. Гіпоспадія. Епіспадія. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
16.	Практичні навички та узагальнення матеріалу з вроджених вад розвитку сечовидільної системи.	2
17.	Дисплазія кульшових суглобів. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
18.	Вроджена кривошия. Вроджена клишоногість. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
19.	Полідактилія, синдактилія, арахнодактилія. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
20.	Практичні навички та узагальнення матеріалу з вроджених вад розвитку кісток та суглобів.	2
21.	Гемангіоми, лімфангіома, папілома, атерома, ліпома, фіброма, келоїд. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
22.	Дермоїдна кіста або дермоїд, тератома. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
23.	Нейрофіброматоз, тимомими. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
24.	Практичні навички та узагальнення матеріалу з доброякісних пухлин м'яких тканин у дітей.	2
25.	Нефробластома. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
26.	Нейробластома. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
27.	Пигментні пухлини. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1
28.	Практичні навички та узагальнення матеріалу зі злоякісних пухлин м'яких тканин у дітей.	2
29.	Остеома, остеоїд-остеома, остеохондрома, фіброзна дисплазія кістки. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування.	1

30.	Практичні навички та узагальнення матеріалу з доброякісних пухлин кісток у дітей.	2
31.	Рабдоміосаркома, остеогенна саркома, саркома Юїнга.	1
32.	Підсумковий контроль. Засвоєння модуля 2. Практичні навички та узагальнення матеріалу зі злоякісних пухлин кісток у дітей.	2
Разом		40

МОДУЛЬ - 3

№/п	Тема практичного заняття	Кількість годин
1.	Комбінована травма. Сполучна травма. Етіологія, патогенез, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Тактика лікаря на етапі стаціонарного лікування.	1
2.	Поєднана травма. Етіологія, патогенез, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Тактика лікаря на етапі стаціонарного лікування. Надання першої медичної допомоги при політравмі на догоспітальному етапі. Вимоги до транспортування хворих із політравмою.	1
3.	Практичні навички та узагальнення матеріалу з політравми у дітей.	2
4.	Кровотечі із верхніх, середніх та нижніх відділів ШКТ. Етіологія, патогенез, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування, критерії та покази до хірургічного лікування в залежності від етіологічного фактору та ступеню активності кровотечі.	1
5.	Кровотечі із верхніх, середніх та нижніх відділів ШКТ. Основні напрямки консервативного лікування, критерії та покази до хірургічного лікування в залежності від етіологічного фактору та ступеню активності кровотечі. Об'єм хірургічного лікування.	1
6.	Практичні навички та узагальнення матеріалу з кровотеч ШКТ у дітей.	2
7.	Травматичний шок. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Надання першої медичної допомоги на догоспітальному етапі.	1
8.	Больовий шок. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Надання першої медичної допомоги на догоспітальному етапі.	1

9.	Практичні навички та узагальнення матеріалу з травматичного та больового шоку.	2
10.	Синдром внутришньогрудної напруги. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика, діагностика, диференційна діагностика, лікування. Тактика надання допомоги на догоспітальному етапі.	1
11.	Класифікація дренажів, покази до їх застосування. Види дренування, покази до їх застосування. Покази до пункційного та оперативного методів лікування синдрому внутришньогрудної напруги.	1
12.	Практичні навички та узагальнення матеріалу із синдрому внутришньогрудної напруги.	2
13.	Септичний шок. Етіологія, патогенез, класифікація, клінічна симптоматика. Диференційна діагностика, посиндромне лікування.	1
14.	Септичний шок. Надання першої медичної допомоги на догоспітальному етапі. Характеристик основних груп медичних препаратів терапії септичного шоку.	1
15.	Підсумковий контроль. Засвоєння модуля 3. Практичні навички та узагальнення матеріалу із септичного шоку.	2
Разом		20

5. Самостійна робота

МОДУЛЬ - 1

№/п	Тема	Кількість годин
1	Особливості кровопостачання кінцівок у дітей різних вікових груп.	1
2	Особливості кровопостачання грудної клітки та її органів у дітей різних вікових груп.	1
3	Особливості кровопостачання черевної порожнини та черевних стінок у дітей різних вікових груп.	1
4	Особливості кровопостачання ділянок голови та шиї у дітей різних вікових груп.	1

5	Особливості кровопостачання органів малого тазу, пахових та сідничних ділянок, статевих органів у дітей різних вікових груп.	1
6	Особливості іннервації кінцівок у дітей різних вікових груп.	1
7	Особливості іннервації грудної клітки та її органів у дітей різних вікових груп.	1
8	Особливості іннервації черевної порожнини та черевних стінок у дітей різних вікових груп.	1
9	Особливості іннервації ділянок голови та шиї у дітей різних вікових груп.	1
10	Особливості іннервації органів малого тазу, пахових та сідничних ділянок, статевих органів у дітей різних вікових груп.	1
11	Особливості дренування запальних вогнищ м'яких тканин у дітей.	1
12	Особливості будови шкіряного покриву у дітей молодшої вікової групи.	1
13	Особливості анатомічної та гістологічної будови трубчастих та плоских кісток у дітей.	1
14	Теорії патогенезу гострого гематогенного остеомієліту.	1
15	Методики розкриття та дренування кісткових та параосальних гнійних вогнищ.	1
16	Чинники генералізації та хронізації гострого гематогенного остеомієліту.	1
17	Особливості діагностики гострого гематогенного остеомієліту у дітей різних вікових груп. Напрямки консервативного лікування при гострому гематогенному остеомієліті.	1
18	Характеристика септичних вогнищ при гострому гематогенному остеомієліті, особливості їх діагностики, консервативного лікування. Покази до хірургічного лікування та об'єм.	1
19	Підготовка практичних навичок та узагальнення матеріалу з гнійно-запальних захворювань дитячого віку.	2
20	Організація роботи травмпункту та дитячого травматологічного відділення.	1
21	Методи діагностики травматичних ушкоджень у дітей.	1
22	Особливості іммобілізації у дітей на догоспітальному етапі та принципи транспортування хворих.	1

23	Медикаментозні та немедикаментозні методи корекції теплових втрат та втрат рідини у пацієнтів дитячого віку на догоспітальному етапі.	1
24	Клініко-фармакологічна характеристика груп знеболюючих препаратів та спазмолітиків.	1
25	Інструментарій, який використовується при ортопедичних та травматологічних операціях.	1
26	Шляхи та методи попередження та зупинки крововтрати при ортопедичних та травматологічних операціях.	1
27	Види остеометалосинтезу та розвантаження кінцівок, які застосовуються в дитячому віці при ортопедичних та травматологічних операціях.	1
28	Підготовка практичних навичок та узагальнення матеріалу з переломів та травм у дітей. Підготовка до підсумкового контролю засвоєння Модулю – 1.	2
Разом		30

МОДУЛЬ - 2

1	Особливості анатомічної та фізіологічної будови дихальних шляхів та легенів у дітей різних вікових груп. Фізіологія транспорту повітря та газообміну в легеневій тканині. Умови виникнення респіраторного дістрес-синдрому.	1
2	Особливості анатомічної та фізіологічної стравоходу у дітей різних вікових груп. Особливості діагностики атрезії стравоходу.	1
3	Види швів, які застосовуються при накладанні стравохідно-стравохідного анастомозу. Особливості інтраопераційного дренування середостіння та накладання гастростоми, езофагеальної стоми при атрезії стравоходу.	1
4	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу з вад розвитку, що супроводжуються дихальною недостатністю.	2
5	Ембріогенез органів черевної порожнини. Клінічні варіанти синдрому мальотації кишечника.	1
6	Методики пластики передньої черевної стінки при синдромі Прюне-Беллі ("сливовий живіт").	1

7	Методи пластики передньої черевної стінки при гастрошизисі та пуповинній грижі.	1
8	Методики хірургічного лікування хвороби Гіршпрунга. Локалізація накладання стом та покази до накладання стом при хворобі Гіршпрунга. Патологічна фізіологія ентероколіту при хворобі Гіршпрунга.	1
9	Покази та протипокази до одномоментного низвідення прямої кишки та формування ануса при атрезії ануса та прямої кишки. Методики хірургічного лікування.	1
10	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу з вад розвитку, що супроводжуються кишковою непрохідністю.	2
11	Ембріогенез нирок та сечовивідних шляхів.	1
12	Патофізіологічні зміни ниркових тканин, морфологічна будова кіст при полікістозній та мультикістозній хворобах нирок.	1
13	Методики та принципи пластики та дренування піелоуретрального сегмента при вродженому гідронефрозі в залежності від етіології захворювання.	1
14	Методика сучасного лікування екстрофії сечового міхура.	1
15	Особливості обстеження пацієнтів дитячого віку із міхурово-сечовидним рефлюксом. Методики хірургічного та нехірургічного лікування міхурово-сечовидного рефлюкса.	1
16	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу з вад розвитку сечовидільної системи.	2
17	Ембріогенез та розвиток кульшового суглоба в перші 3 роки життя. Анатомія тканин ділянки кульшового суглоба.	1
18	Методики хірургічного лікування вродженої клишоногості. Особливості імобілізації нижніх кінцівок при вродженій клишоногості.	1
19	Методики хірургічного та нехірургічного лікування вродженої кривошії.	1
20	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу з вроджених вад розвитку кісток та суглобів.	2
21	Морфологічна будова тканин гемангіоми, лімфангіоми, папіломи, атероми, ліпоми, фіброми, келоїду, дермоїду, тератоми, тімоми та при нейрофіброматозі.	1
22	Методики хірургічного та нехірургічного лікування доброякісних пухлин. Види нехірургічного лікування гемангіом.	1

23	Покази та методики хірургічного лікування тімом та нейрофіброматозу.	1
24	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу з доброякісних пухлин м'яких тканин у дітей.	2
25	Морфологія нефробластоми. Протокольне оперативне та неоперативне лікування нефробластоми.	1
26	Причинно-наслідковий зв'язок між патофізіологічними механізмами розвитку нейробластоми та маркерними змінами в результатах додаткових методів обстеження.	1
27	Морфологічна будова пігментних тканин. Покази до видалення пігментних утворень шкіряних покривів. Принципи видалення пігментних тканин.	1
28	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу зі злоякісних пухлин м'яких тканин у дітей.	2
29	Морфологічна будова остеоми, остеїд-остеоми, остеохондроми, фіброзної дисплазії кістки. Особливості рентгенологічної діагностики пухлин кісток.	1
30	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу з доброякісних пухлин кісток у дітей.	2
31	Морфологічна будова рабдоміосаркоми, остеогенної саркоми, саркоми Юїнга. Особливості рентгенологічної діагностики.	1
32	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу зі злоякісних пухлин кісток у дітей. Підготовка до підсумкового контролю засвоєння Модулю – 2.	2
Разом		40

МОДУЛЬ - 3

1	Патофізіологічні механізми розвитку порушень функціонування органів та тканин в залежності від сполучення етіологічних чинників та поширеності і важкості уражень.	1
2	Клініко-морфологічна характеристика груп препаратів для інтенсивної терапії політравми. Покази та протипокази до застосування препаратів крові та їх замінників.	1
3	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу з політравми.	2

4	Класифікація синдрому портальної гіпертензії за етіологічними чинниками. Методи хірургічного лікування в залежності від етіології синдрому портальної гіпертензії.	1
5	Сучасні методи діагностики та консервативного лікування кровотеч ШКТ у дітей.	1
6	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу з кровотеч ШКТ у дітей.	2
7	Патофізіологічні механізми розвитку травматичного шоку.	1
8	Патофізіологічні механізми розвитку больового шоку.	1
9	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу з травматичного та больового шоку.	2
10	Патофізіологічні механізми розвитку синдрому внутрішньогрудної напруги.	1
11	Ускладнення пункційного та хірургічного лікування синдрому внутрішньогрудної напруги.	1
12	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу із синдрому внутрішньогрудної напруги.	2
13	Патофізіологічні механізми розвитку септичного шоку.	1
14	Мікробіологічна характеристика вірусних та бактеріальних штамів, як етіологічних причин розвитку септичного шоку.	1
15	Підготовка практичних навичок і узагальнення матеріалу із септичного шоку. Підготовка до підсумкового контролю засвоєння Модулю – 3.	2
Разом		20

6. Медична практика аспіранта

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Огляд пацієнтів дитячого віку із ургентним хірургічними станами у приймальному відділенні.	10
2	Участь у сумісних оглядах пацієнтів дитячого віку із хірургічною патологією із професором та завідувачем відділення.	5
3	Призначення консервативного лікування пацієнтам дитячого віку із хірургічними захворюваннями.	15

№ з/п	Тема	Кількість годин
4	Участь у оперативному лікуванні пацієнтів дитячого віку із хірургічними захворюваннями.	15
5	Огляд пацієнтів дитячого віку із хірургічними захворюваннями в поліклініці.	10
6	Участь у патолого-анатомічних конференціях з приводу розгляду ускладнень та летальних наслідків пацієнтів дитячого віку із хірургічними захворюваннями.	5

7. Індивідуальні завдання: реферативні повідомлення за визначеною темою зі здійсненням інформаційного пошуку у міжнародних фахових інформаційних науково-медичних науко-метричних базах, клінічний аналіз випадків несвочасної діагностики, ускладнень захворювання та лікування, доповідь на науково-практичних конференціях із результатами аналізу діагностики та лікування тематичних захворювань.

8. Завдання для самостійної роботи: опрацювання матеріалу згідно тематичного плану із застосуванням сучасних інформаційних технологій, опрацюванням ситуаційних задач, моделюванням клінічних ситуацій, пошуку on-line спеціалізованих ресурсів з презентацією сучасних методів дослідження та лікування.

9. Методи навчання: пояснення, бесіда, організація дослідження, розповідь, ілюстрація, спостереження, клінічно-дослідні роботи, навчальна дискусія, суперечка, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу, пізнавальні ігри шляхом моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів, створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу; створення ситуації новизни навчального матеріалу, опора на життєвий досвід.

10. Методи оцінювання (контролю): усний контроль: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; письмовий контроль; програмований контроль.

11. Форма підсумкового контролю успішності навчання: остаточна оцінка зі спеціалізованої дисципліни формується за сумою балів поточної успішності та балів за іспит.

12. Форма поточного контролю успішності навчання: Оцінка з дисципліни визначається за результатами поточної навчальної діяльності здобувача із всіх тем за традиційною 4-бальною системою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно) з подальшим перерахунком у 200-бальну шкалу.

13. Критерії оцінювання під час занять:

Оцінка "відмінно" виставляється у випадку, коли здобувач знає зміст теми заняття у повному обсязі, ілюструючи відповіді різноманітними прикладами; дає вичерпні, точні та ясні відповіді без будь-яких навідних питань; викладає матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішує задачі та виконує практичні завдання різного ступеню складності, самостійно генерує інноваційні ідеї.

Оцінка "добре" виставляється за умови, коли здобувач знає зміст теми заняття та добре його розуміє, відповіді на питання викладає правильно, послідовно та систематично, але

вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувач відповідає без помилок; вирішує всі задачі і виконує практичні завдання, відчуваючи складнощі лише у найважчих випадках.

Оцінка "задовільно" ставиться здобувачу на основі його знань всього змісту теми заняття та при задовільному рівні його розуміння. Здобувач спроможний вирішувати видозмінені (спрощені) завдання за допомогою навідних питань; вирішує задачі та виконує практичні навички, відчуваючи складнощі у простих випадках; не спроможний самостійно систематично викласти відповідь, але на прямо поставлені запитання відповідає правильно.

Оцінка "незадовільно" виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувача не відповідають вимогам "задовільної" оцінки.

14.Оцінювання самостійної роботи.

Оцінювання самостійної роботи здобувачів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті.

15. Критерії оцінювання

Інструкція оцінювання іспитів та диференційних заліків згідно рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012 р. (в основних положеннях з організації навчального процесу).

Заключною формою контролю із спеціалізованої дисципліни «Дитяча хірургія» є іспит. До іспиту допускаються аспіранти, які виконали всі види робіт, передбачені навчальною програмою, отримали позитивні оцінки, набрали кількість балів, не меншу за мінімальну (72-120 балів). Поточна успішність вираховується за весь курс вивчення дисципліни, середня оцінка переводиться у бали згідно до 120-бальної шкали.

Проведення та оцінювання іспиту з «Дитяча хірургія» здійснюється у відповідності до рішення Вченої Ради ВНМУ від 27.09.2012. Відповідно до «Положення про порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова» іспити з обов'язкових спеціалізованих дисциплін проводяться згідно розкладу екзаменаційної сесії аспірантів 3-го року навчання. Іспит приймає екзаменаційна комісія у складі: екзаменатор (за наказом), члени комісії (представник відділу аспірантури та кафедри) та науковий керівник.

Оцінка за іспит відповідає шкалі: оцінка «5» - 80-71 балів; оцінка «4» - 70-61 балів; оцінка «3» - 60-50 балів. Остаточна оцінка з спеціалізованої дисципліни формується за сумою балів поточної успішності та балів за іспит. Отримані бали відповідають фіксованій шкалі оцінок: оцінка «5» - 200-180 балів; оцінка «4» - 179,9-160 балів; оцінка «3» - 159,9-122 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для іспиту
180-200	A	Відмінно
170-179,99	B	Добре
160-169,99	C	
141-159,99	D	Задовільно
122-140,99	E	
	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

16. Методичне забезпечення.

Навчальний контент: плани практичних (семінарських) занять, самостійної роботи, питання, методичні вказівки, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь здобувачів), тестові завдання, мультимедійні презентації, муляжі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Бензар І.М. Політравма у дітей : навч.-метод.посіб. /І.М.Бензар, В.Є.Бліхар, Б.М.Боднар, за ред. А.Ф.Левицького. – Укрмедкнига. – Тернопіль. – 2014. -200 с.
2. Боднар О.Б. Хронічний колостаз у дітей (хірургічний погляд на проблему) // О. Б. Боднар, О.П. Дзам, В.П. Притула [та ін.]. – Чернівці: БДМУ, 2016. – 199 с.
3. Детская хирургия / К.У. Ашкрафт, Т.М. Холдер. – Пит-Тал, Санкт-Петербург, 1997. -Т.1. – 365 с.
4. Детская хирургия / К.У. Ашкрафт, Т.М. Холдер. – Пит-Тал, Санкт-Петербург, 1997. -Т.2. – 388 с.
5. Детская хирургия / К.У. Ашкрафт, Т.М. Холдер. – Пит-Тал, Санкт-Петербург, 1997. -Т.3. – 394 с.
6. Переяслов А.А. Мальротация кишечника у детей: від ембріогенезу до наслідків/ Переяслов А.А. Рибальченко В.Ф., Лосєв О.О. – К.: ПП «ІНПОЛ ЛТМ», 2019. -226с.
7. Погорілий В.В. Дитяча хірургія. Част.1/ під заг. ред. В.В. Погорілого, О.Г. Якименко, В.С. Коноплицького, В.А. Навроцького. – ПП “ТД Едельвейс і К”. – Вінниця. – 2016. – 352с.
8. Погорілий В.В. Дитяча хірургія: метод. реком., част.1 / В.В. Погорілий, Н.Г. Пшук, О.Г. Якименко, В.А. Навроцький. – ПП “ТД Едельвейс і К”. – Вінниця. -2016. -351с.
9. Порушення випорожнень у дітей: закрепи та енкопрез /В.Ф. Рибальченко, В.В. Бережний, В.С. Коноплицький та ін.; За ред. проф. В.Ф. Рибальченка, В.В. Бережного, В.С. Коноплицького, П.С. Русака. – К.: ПП «ІНПОЛ ЛТМ», ТОВ «Друкарня "Рута"», 2018. – 548 с.
10. Русак П.С. Вади розвитку черевної стінки у дітей / П.С. Русак, В.С. Коноплицький, О.Д. Фофанов. – Житомир: «Полісся», 2020. – 148 с.
11. Сілкина Ю.В. Медична ембріологія з основами тератології/ Сілкина Ю.В., Веропотвелян М.П., Данкович Н.О.- Вінниця: Нова Книга, 2019. – 208с.
12. Хронічний колостаз у дітей (хірургічний погляд на проблему) / О.Б. Боднар, О.П. Дзам, В.П. Притула, Л.І. Ватаманеску, Г.Б. Боднар. – Чернівці: БДМУ, 2016. – 199 с.
13. Holschneider A.M. Anorectal malformations in children: embryology, diagnosis, surgical treatment, follow-up / A.M. Holschneider, J.M. Hutson. - Springer, New York. 2006. – 480 p.
14. Holschneider A.M. Hirschprung's disease and allied disorders / A.M. Holschneider, P. Puri. - Springer, Berlin. 2008. – 414 p.
15. Hutson J.M., Spencer W. Beasley The Surgical Examination of Children, 2nd edition // Springer, Berlin, Heidelberg. 2013, 310 p.
16. Jeffre J.F., Lanzkowsky L.Ph. Lanzkowsky's manual of pediatric hematology and oncology, 6th ed., Elsevier. 2016, 788 p.
17. Jeffrey R.W. , Kay H. M. Pediatric Gastrointestinal and Liver Disease, 5th edition // Elsevier. 2015, 1216 p.
18. Mattei P. Fundamentals of Pediatric surgery / Springer, New York. 2011, 922 p.
19. Pena A. Surgical treatment of colorectal problems in children / A. Pena, A. Bischoff. - Springer, New York. 2015. – 497 p.

Додаткова література

1. Бельмер С.В. Болезни поджелудочной железы у детей / под ред. С.В.Бельмера, А.Ю.Разумовского, А.И.Ханкина [и др.]. – Медпрактика. – 2019. – 528 с.
2. Бензар І. Судинні аномалії у дітей / І. Бензар, А. Левицький, В. Бліхар. – Тернопіль : ТДМУ, 2017. – 360 с.
3. Бениашвили Р.М. Амбулаторная травматология детского возраста: руководство/Бениашвили Р.М. – М: ГЭОТАР-Медиа, 2017. – 256 с.
4. Васильев А.Ю. Основы ультразвуковой диагностики в педиатрии и детской хирургии / А.Ю.Васильев, Е.Б.Ольхова. – Стром Россия. – 2019. – 340 с.

5. Васильчишина А.В. Перинатальна анатомія сідничної ділянки / А.В. Васильчишина, Т.В. Хмара, Я.М. Васильчишина. – Чернівці: Медуніверситет, 2017, - 220 с.
6. Воробьев Г.И., Ачкасов С.И. Болезнь Гиршпрунга у взрослых. - М.: Литтера, 2009. – 256 с.
7. Воротинцева Н.С. Боль в животе и диспепсия у детей. Дифференциальная диагностика/ Воротинцева Н.С., Михайлов М.В., Авдеева Т.Г., Воротынцева С.Г. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2009. -176с.
8. Гойда Н.Г., Добрянський Д.О., Знаменська Т.К. Уніфікований клінічний протокол "Початкова, реанімаційна і післяреанімаційна допомога новонародженим в Україні". Київ. 2014, 18 с.
9. Гойда Н.Г., Добрянський Д.О., Знаменська Т.К. Уніфікований клінічний протокол "Початкова, реанімаційна і післяреанімаційна допомога новонародженим в Україні". Київ. 2014, 18 с.
10. Детская колопроктология: Руководство для врачей / Под общ. ред. Гераськина А.В., Дронова А.Ф., Смирнова А.Н. – М.: Издательская группа «Контэнт», 2012. – 664 с.
11. Диагностика и лечение стеноза пищевода у детей /Д.Ю. Кривченя, А.Г. Дубровин, С.А. Андреещев. – К.: Лига-Информ, 2008. – 182 с.
12. Дмитриева Е.В. Ультразвуковая диагностика аппендицита у детей / Дмитриева Е.В., Буланов М.Н.- Видар-М., -2014.-208с.
13. Дробышева О.М. Анатомио – физиологические особенности детского и пожилого возрастов / О.М. Дробышева, В.В. Литвинова. – Краснодар, 2015. – 300 с.
14. Дужий І.Д. Гострий грудний біль (диференціальна діагностика) / І.Д. Дужий. – Суми : Сумський державний університет, 2019. – 304 с.
15. Ерофеев Н.П. Физиология центральной нервной системы / Н.П. Ерофеев. – С-Пб., СпецЛит, 2014. - 192 с.
16. Ерпулева Ю.В. Клиническое питание у детей в ежедневной практике хирурга/ Ерпулева Ю.В. – М: ГЭОТАР-Медиа, 2016. - 64с.
17. Запруднов А.М. Заболевания кишечника в детском возрасте/ Запруднов А.М., Харитонов Л.А., Григорьев К.И., Аронов А.Ф. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2018. – 488 с.
18. Клиническое обследование ребенка / А.В. Катилов, Д.В. Дмитриев, Е.Ю. Дмитриева, С.Ю. Макаров. – Винница : Нова книга, 2016. – 560 с.
19. Козлов Ю.А. Хирургические болезни недоношенных детей: Национальное руководство / под ред. Ю.А.Козлова, В.А.Новожилова, А.Ю.Разумовского.- ГЭОТАР – Медиа. – 2019. – 592с. ISBN: 978-5-9704-5072-7
20. Козлова Ю.А. Атрезия пищевода./ Козлова Ю.А., Подкаменева В.В., Новожилова В.А. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2015. -352с.
21. Козлова Ю.А. Непроходимость желудочно-кишечного тракта у детей/ Козлова Ю.А., Подкаменева В.В., Новожилова В.А. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2017. -752с.
22. Коноплицький В.С. Апендицит у дітей: вікові особливості клінічних проявів та епонімічна симптоматика / В.С. Коноплицький, В.В. Погорілий, О.Г. Якименко, О.О. Фомін. – Вінниця, ТОВ «ТВОРИ». – 2020. – 112 с.
23. Ксьонз І.В. Практичні навички з дитячої хірургії та реаніматології / І.В. Ксьонз, Є.М. Гриценко, Д.А. Шкурупій. – Полтава, видавництво «Сімон», 2015. – 127 с.
24. Лима М. Детская урология. Современные операционные методики : от внутриутробного периода до пубертата / Марио Лима, Джанантонио Манцони. – ГЭОТАР –Медиа. – 2018. – 464с.
25. Маев И.В. Синдром раздраженного кишечника. Римские критерии IV. О роли висцеральной гиперчувствительности и способах ее коррекции / И.В. Маев, С.В. Черёмушкин, Ю.А. Кучерявый. – М.: Прима Принт, 2016. – 64 с.
26. Мазур В.Г. Лучевая диагностика аномалий и пороков развития пищеварительного тракта у детей : Методическое пособие / В.Г.Мазур, Е.А.Сотникова, Е.А.Савалей. – СПб.-Спец-Лит. – 2019. – 38с.

27. Макаров А.В., Данилов О.А., Сокур П.П. Рибальченко В.Ф., Юрченко М.І. Хвороби стравоходу у дітей. – К.: КМАПО, 2003. – 358 с.
28. Мельникова И.Ю. Запоры у детей: руководство, 2-е изд., перераб. и доп./ Мельникова И.Ю., Новикова В.П., Думова Н.Б. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2015. -160 с.
29. Мяделец О.Д. Гистология, цитология и эмбриология человека. Часть 2. Частная гистология / О.Д. Мяделец. - Витебск: ВГМУ, 2016. – 493 с.
30. Некротизирующий энтероколит у новорожденных / І.О. Македонський, Т.К. Знаменська, Т.К. Мавропуло, О.М. Горбатюк, О.В. Воробйова. – Житомир.: Видавець О.О. Євенок, 2019. – 208 с.
31. Ніколаєва Н.Г. Педіатрична хірургія. Вибрані лекції / Н.Г. Ніколаєва. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 1999. – 188 с.
32. Неонатальная хирургия / Под ред. Ю.Ф. Исакова, Н.Н. Володина, А.В. Гераськина. – М.: Издательство «Династия», 2011. – 680 с.
33. Основы клинического питания в детской практике / Д.В. Дмитриев, В.С. Коноплицкий, А.В. Катилев и др. – Винница: Нова Книга, 2015 – 184 с.
34. Парфенов А.И. Хронический запор / А.И. Парфенов, Л.Х. Идейкина, А.А. Беляева [и др.]. - М.: Прима Принт, 2016. - 52 с.
35. Петухов А.В. Гнойные заболевания легких и плевры : учеб.-метод.пособ./ А.В.Петухов.-Витебск. – 2016. – 72 с.
36. Подкаменев В.В. Неотложная абдоминальная хирургия детского возраста : учеб. пособ. / В.В.Подкаменев. – ГЭОТАР – Медиа. – 2016. – 208 с.
37. Подкаменев В.В. Хирургическая гастроэнтерология детского возраста / В.В. Подкаменев. – М.: ООО «Медицинское информационное агентство», 2012. – 488 с.
38. Пугачев А.В. Острый аппендицит / А.В. Пугачев, Е.Е. Ачкасов. – Научная мысль. Инфра. – М. -2019. -192 с.
39. Разин М.П. Детская хирургия, учебник / М.П. Разин, С.В. Минаев, И.А. Турабов, Стрелков Н.С. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2016. – 688 с.
40. Разин М.П. Гематогенный остеомиелит у детей / М.П.Разин, Н.С.Стрелков. – ГЭОТАР – Медиа. – 2018. – 160 с.
41. Разумовский А.Ю. Болезнь Гиршпрунга у детей: Руководство для врачей / под ред. А.Ю. Разумовского, А.Ф. Дронова, А.Н. Смирнова, В.В. Холостовой. – ГЭОТАР – Медиа. – 2019. – 368 с.
42. Разумовский А.Ю. Детская хирургия. Национальное руководство. Краткое издание. / А.Ю. Разумовский. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2016. -784 с.
43. Разумовский А.Ю. Эндоскопическая хирургия в педиатрии / А.Ю. Разумовский, А.Ф. Дронов/ Смирнов А.Н. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2016. -608 с.
44. Рибальченко В.Ф. Порушення випорожнень у дітей: закрепи та енкопрез / В.Ф.Рибальченко, В.В.Бережний, П.С.Русак. – ПП “ІНПОЛ ЛТМ” Київ. – 2018. – 547 с.
45. Рибальченко В.Ф. Синдром закрів у дітей / В.Ф. Рибальченко, В.В. Бережний, П.С. Русак [та ін.]. – К.:ТОВ «ВІТ-А-ПОЛ», 2015. – 234 с.
46. Руденко Д.Н. Синдром «острой мошонки» у детей / Д.Н. Руденко, И.А. Скобеюс, А.В. Строчкий. – Минск: БГМУ, 2015.-16 с.
47. Рыков М.Ю. Венозный доступ при лечении детей с онкологическими заболеваниями/ Рыков М.Ю., Поляков В.Г. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2017. -272с.
48. Рыков М.Ю. Детская онкология: учебник / М.Ю. Рыков, И.А. Турабов. – ГЭОТАР – Медиа. – 2018. – 280 с.
49. Слободян О.М. Клінічна анатомія прямої кишки та відхідника / О.М. Слободян, Г.Я. Костюк, В.Г. Дуденко [та ін.]. – Чернівці, 2015. – 180 с.
50. Снетков А.И. Диагностика и лечение доброкачественных опухолей и опухолеподобных заболеваний костей у детей / А.И. Снетков, С.Ю. Батраков, А.К. Морозов. – ГЭОТАР – Медиа. – 2016. – 352 с.

51. Соловьев А.Е. Клиническая онкология детского возраста / А.Е. Соловьев. – ГЭОТАР – Медиа. – 2016. – 264 с.
52. Соловьев А.Е. Урология детского возраста: учебник / А.Е.Соловьев. – Эко – Вектор. – 2016. – 291с.
53. Стрелков Н.С. Гематогенный остеомиелит у детей / Стрелков Н.С. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2018. – 160 с.
54. Сухов М.Н. Внепеченочная портальная гипертензия у детей. Осложненное течение и сопутствующие заболевания / М.Н. Сухов. – Бином. – 2019. – 240 с.
55. Сушко В.И. Хирургия детского возраста /В.И. Сушко, Д.Ю. Кривченя, В.А. Дегтярь [и др.], под ред.В.И. Сушко, Д.Ю.Кривчени. – Медицина. – 2015. – 568с
56. Томилов А.Ф. Непосредственное исследование живота и органов брюшной полости: для самостоятельного совершенствования / А.Ф. Томилов. – Екатеринбург, УГМА, 2006. – 256 с.
57. Чубарова А.И., Ерпулева Ю.В. Современное ведение детей с синдромом короткой кишки и другими формами / А.И.Чубарова, Ю.В. Ерпулева. - М: ГЭОТАР-Медиа, 2016. -88 с.
58. Шамсиев А.М. Распространенный аппендикулярный перитонит у детей / А.М. Шамсиев, Ш.А. Юсупов, М.П. Разин, Ж.А. Шамсиев / ГЭОТАР – Медиа.-2020.- 208 с.
59. Ahmed H. Al-Salem An illustrated Guide to Pediatric Urology Springer, Switzerland. 2017, 702 p.
60. Carachi R., Agarwala S., Tim j. Bradnock Basic Techniques in Pediatric Surgery // Springer, 2013.
61. Danielson J. Anorectal Malformations. Long-term outcome and aspects of secondary treatment / J. Danielson. - Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis, - 2015. – 109 p.
62. Hoekman D.R. Studies on inflammatory bowel disease and functional gastrointestinal disorders in children and adults / D.R. Hoekman. – AMC-UvA, 2016. – 310 p.
63. Hoyte L. Biomechanics of the Female Pelvic Floor / L. Hoyte, M.S. Damaser. - Elsevier, 2016. – 550 p.
64. Nelson textbook of pediatrics, 20th ed. // Elsevier. 2016, 3388 p.
65. Parekh P.J. Colon Irrigation: Effective, Safe and Well-Tolerated Alternative to Traditional Therapy in the Management of Refractory Chronic Constipation / P.J. Parekh, D. Burleson, C. Lubin, D.A. Johnson // Journal of Clinical Gastroenterology and Hepatology. – 2018. – Vol. 2. – P. 1 – 5.
66. Pols H.A.P. Anorectal malformations / H.A.P. Pols. - Desiree van den Hondel, 2015. – 213 p.

Електронні ресурси

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK551664/>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK543808/?term=congenitals%20bowel>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK344065/?term=congenitals%20surgical%20children>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK373386/?term=congenital%20obstruction%20children>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK430685/?term=hydronephrosis%20children>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK430685/?term=congenitals%20bowel>

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK430685/>

Зав. кафедри дитячої хірургії

д.мед.н., проф.

Коноплицький В.С.